

CHRÁNIT

NECHRÁNIT

to je otázka

Karel Čada

**Výsledky výzkumu a vývoje,
jejich ochrana a komercializace**

CHRÁNIT / NECHRÁNIT, to je otázka
Výsledky výzkumu a vývoje, jejich ochrana a komercializace

Karel Čada

Podstatná část této publikace byla vypracována v rámci Interní grantové soutěže Metropolitní univerzity Praha s názvem „Práva k výsledkům výzkumu a jejich využívání“. Proto je namístě, aby autor za tuto podporu v této souvislosti poděkoval.

OBSAH

OBSAH.....	7
PŘEDMLUVA K PRVNÍMU VYDÁNÍ.....	13
SHRNUTÍ	15
SUMMARY	17
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	19
ÚVOD	21
1 PŘEDMĚTY NEPODLÉHAJÍCÍ PATENTOVÉ OCHRANĚ.....	28
1.1 Objevy, vědecké teorie a matematické metody	30
1.2 Estetické výtvoary a vnější vzhled výrobků	31
1.3 Plány, hraní her a vykonávání obchodní činnosti	32
1.4 Počítačové programy a databáze	33
1.4.1 Autorskoprávní ochrana počítačových programů	38
1.4.2 Patentování vynálezů implementovaných počítačem.....	39
1.4.3 Databáze	41
1.5 Způsoby chirurgického nebo terapeutického ošetřování	42
1.6 Diagnostické metody	42
2 PATENTY.....	44
2.1 Podmínky patentové ochrany.....	45
2.2 Řízení o patentové přihlášce	47
3 UŽITNÉ VZORY.....	48
3.1 Novost užitného vzoru	51
3.2 Starší právo	51
3.3 Odbočení	52
3.4 Rámec pouhé odborné dovednosti.....	53
3.5 Zápis do rejstříku bez úplného průzkumu.....	55
3.6 Výmaz užitného vzoru z rejstříku	56
4 OBCHODNÍ TAJEMSTVÍ, DŮVĚRNÉ INFORMACE A KNOW-HOW ...	58
4.1 Obchodní tajemství.....	59
4.2 Obchodní tajemství a nový občanský zákoník	62
4.3 Důvěrné informace, důvěrné údaje a sdělení.....	65
4.4 Mezinárodní ochrana obchodního tajemství	67

4.5	Know-how	69
5	TVŮRČÍ ČINNOST, PRÁVO NA PATENT A PODNIKOVÝ VYNÁLEZ	72
5.1	Vytváření nové techniky	73
5.2	Původce vynálezu	76
5.3	Právo na patent	81
5.4	Právo na patent v rámci Úmluvy o udělování evropských patentů.....	82
5.5	Podnikový vynález	83
5.5.1	Zachování mlčenlivosti u podnikového vynálezu.....	93
5.5.2	Studenti a společníci jako původci vynálezu	95
5.6	Zaměstnanecký průmyslový vzor.....	99
5.7	Odměňování podnikových vynálezů.....	104
5.7.1	Vznik práva na přiměřenou odměnu	104
5.7.2	Výše přiměřené odměny za podnikový vynález	106
5.7.3	Podíl vynálezu na novém výrobku	112
5.7.4	Zvláštní druhy přínosů	114
5.7.5	Odpočet nákladů	114
5.7.6	Doba sledování přínosů	115
5.7.7	Dodatečné vypořádání.....	115
5.8	Právo na patent v zahraničí	117
5.8.1	Bayh-Doleův zákon v USA	117
5.8.2	Právo na patent v některých jiných státech.....	120
6	AUTORSKÉ DÍLO	124
6.1	Dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké.....	126
6.1.1	Jedinečný výsledek	127
6.1.2	Výsledek tvůrčí činnosti	128
6.1.3	Vyjádření v objektivně vnímatelné podobě	128
6.1.4	Rozsah, účel a význam autorského díla	129
6.2	Předměty, které nejsou autorským dílem	129
6.3	Výjimky z autorskoprávní ochrany ve veřejném zájmu.....	130
6.4	Autor a spoluautoři	130
6.5	Autorská práva	132
6.6	Volné užití a zákonné licence.....	133
6.8	Školní dílo, dílo na objednávku a soutěžní dílo	136
7	ZVEŘEJNĚNÍ Z POHLEDU AUTORSKÉHO A PATENTOVÉHO PRÁVA.....	140
7.1	Zpřístupnění veřejnosti v patentovém právu	142
7.2	Vztah autorskoprávní a průmyslověprávní ochrany	147
8	VNITŘNÍ PŘEDPISY V OBLASTI OCHRANY DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ A KOMERCIALIZACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU A VÝVOJE	154
8.1	Odborné pracoviště a jeho kompetence	156

8.2	Průmyslověprávní strategie.....	158
8.3	Práva k výsledkům výzkumu	159
8.4	Odměňování podnikových vynálezů.....	162
8.5	Komerční potenciál a licence.....	163
8.6	Dělení příjmů z komercializace	163
8.7	Ostatní záležitosti	164
9	PRÁVNÍ PODPORA VÝSLEDKŮ VÝZKUMU A VÝVOJE	166
9.1	Letter of Intent	167
9.2	Memorandum of Understanding.....	168
9.3	Smlouva o utajení.....	169
9.4	Smlouva o nehmotné dílo	171
9.5	Smlouva o společném výzkumu	176
9.5.1	Označení smluvních stran	177
9.5.2	Preambule smlouvy.....	178
9.5.3	Definice pojmů	178
9.5.4	Projekt	180
9.5.5	Finanční otázky.....	181
9.5.6	Duševní vlastnictví	182
9.5.6.1	Využití dřívějších práv, poznatků a znalostí jednotlivých partnerů	182
9.5.6.2	Vlastnické vztahy k nově vytvořeným předmětům nehmotné povahy	184
9.5.7	Publikace výsledků projektu	187
9.5.8	Utajení	188
9.5.9	Výpověď a ukončení smlouvy.....	189
9.5.10	Právní doložka.....	190
9.5.10.1	Ujednání o hmotném právu	191
9.5.10.2	Rozhodčí orgán	193
9.5.10.3	Rozhodčí řízení ve vnitrostátních vztazích.....	194
9.5.11	Přechodná a závěrečná ustanovení	196
10	KOMERCIALIZACE VÝZKUMNÉ ČINNOSTI	198
10.1	Opční smlouva.....	199
10.2	Licenční smlouva	201
10.2.1	Důvody pro uzavírání licenčních smluv k technickým řešením	203
10.2.2	Důvody proti uzavírání licenčních smluv	204
10.2.3	Vyjednávání o licenční smlouvě	207
10.3	Licenční smlouva podle obchodního zákoníku	210
10.4	Obsah licenční smlouvy	212
10.4.1	Úvodní část a preambule licenční smlouvy	213
10.4.2	Předmět a druh licenční smlouvy	215
10.4.2.1	Druh licenční smlouvy.....	215

10.4.2.2	Věcné vymezení licence	216
10.4.2.3	Územní vymezení licence	218
10.4.2.4	Časové vymezení licence	219
10.4.2.5	Osobní vymezení licence	219
10.4.3	Povinnosti účastníků licenční smlouvy	220
10.4.3.1	Dokumentace, podklady a zaučení.....	220
10.4.3.2	Záruky	221
10.4.4	Vlastní užívání a zlepšení předmětu licence.....	226
10.4.5	Povinnosti nabyvatele	227
10.4.5.1	Utajení předmětu licence.....	227
10.4.5.2	Odměna za licenci	228
10.4.5.3	Splatnost odměny a volba měny	236
10.4.5.4	Technická pomoc	237
10.4.6	Daňové povinnosti	238
10.4.7	Právní doložka.....	239
10.4.8	Povinnosti po ukončení smlouvy	239
10.4.9	Závěrečná ustanovení a doba platnosti licenční smlouvy	239
10.5	Dělení licenčních výnosů.....	243
10.6	Licenční smlouva autorskoprávní	244
10.7	Licenční smlouva a nový občanský zákoník	248
10.7.1	Základní ustanovení o licencích	251
10.7.2	Úplatnost licenční smlouvy	251
10.7.3	Písemná forma licenční smlouvy.....	252
10.7.4	Povinnost užívání licence	253
10.7.5	Výhradní a nevýhradní licence.....	253
10.7.6	Podlicence.....	254
10.7.7	Postoupení licence třetí osobě	254
10.7.8	Odměna za licenci	255
10.7.9	Poskytnutí informací k výkonu licence	256
10.7.10	Utajení před třetími osobami	257
10.7.11	Zápis licenční smlouvy do rejstříku	257
10.8	Smlouva o převodu práv k nehmotným statkům.....	261
10.9	Spin-off.....	264
11	VÝZKUM A VÝVOJ A VEŘEJNÉ FINANCOVÁNÍ.....	268
11.1	Rámec Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací.....	270
11.2	Vlastnictví předmětů vytvořených za podpory veřejných prostředků.....	272
12	PRŮMYSLOVĚPRÁVNÍ AUDIT	276
12.1	Pojem a důvody průmyslověprávního auditu	277
12.2	Zásady pro provádění auditu	279

12.3	Příprava a provádění průmyslověprávního auditu.....	282
12.4	Zpráva o auditu a její náležitosti	283
12.5	Audit u technických řešení	285
12.5.1	Optimální využívání průmyslověprávních informací	285
12.5.2	Uplatňování práv na významná technická řešení	286
12.5.3	Vnitřní pravidla pro přiměřené odměny.....	287
12.5.4	Objednávky nehmotných děl a společný výzkum.....	288
12.5.5	Kvalita průmyslověprávní ochrany	288
12.5.6	Optimální volba zahraniční ochrany	289
12.5.7	Včasné upuštění od právní ochrany	290
12.5.8	Náklady na právní ochranu technických řešení	291
12.6	Audit ochranných známek.....	292
12.6.1	Důvody a okolnosti vzniku nových práv na označení.....	292
12.6.2	Využívání známkových rešerší	294
12.6.3	Kvalitní zajištění právní ochrany	294
12.6.4	Teritoriální rozsah průmyslověprávní ochrany	295
12.6.5	Změny ochranných známek.....	296
12.6.6	Užívání a propagace ochranných známek.....	297
12.6.7	Manuál pro užívání ochranných známek.....	299
12.6.8	Důsledná obrana před porušováním práv z ochranných známek.....	299
12.7	Audit průmyslových vzorů	300
12.7.1	Příhláška průmyslového vzoru.....	301
12.7.2	Druh a forma vyobrazení v přihlášce průmyslového vzoru	301
12.7.3	Národní, mezinárodní a unijní ochrana průmyslového vzoru	303
12.7.4	Zapsaný a nezapsaný průmyslový vzor	304
12.8	Audit obchodního tajemství a know-how	304
12.8.1	Identifikace poznatků zasluhujících ochranu	305
12.8.2	Vnitřní právní předpis	305
12.8.3	Školení pracovníků	306
12.8.4	Smlouvy o utajení a zachování mlčenlivosti	307
12.8.5	Publikační činnost zaměstnanců.....	307
12.9	Audit transferu technologií	308
12.9.1	Dělení licenčních výnosů	309
12.9.2	Náležitosti licenční smlouvy	310
12.9.3	Audit smluv o společném výzkumu	311
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	315
	VĚCNÝ REJSTŘÍK	317

PŘEDMLUVA K PRVNÍMU VYDÁNÍ

Oblast výzkumu a vývoje (VaV) je společensky preferovanou oblastí. Systematická vědecká činnost je jedním z hlavních poslání nejen veřejných výzkumných institucí, ale i vysokých škol a ostatních výzkumných organizací. Také řada obchodních společností se zaměřuje na výzkumnou a vývojovou činnost, aby si zajistila dobré budoucí postavení v globalizovaném tržním prostředí. Očekává se, že výsledky činnosti v oblasti výzkumu a vývoje budou přeměněny v inovace, které umožní zaměstnat kvalifikované pracovníky a zajistí odpovídající postavení českých podniků v mezinárodní konkurenci. Takto náročné úkoly lze splnit pouze za předpokladu, že budeme schopni motivovat a udržet vysoce kvalifikované pracovníky, kteří disponují mimořádnými znalostmi a tvůrčím potenciálem. A nejen to. Výsledky jejich tvůrčích počínů je třeba v řadě případů optimálně chránit. K tomu se nabízejí prostředky autorského práva a práv průmyslových.

Předkládaná publikace se zaměřuje na nehmotné výsledky výzkumu a vývoje. Reaguje v první řadě na zatím poměrně malé povědomí vědeckých pracovníků o problematice ochrany duševního vlastnictví a komercializace výstupů výzkumné a vývojové činnosti. Dále se snaží naplnit základní potřeby existujících či nově vznikajících pracovišť výzkumných organizací (jak na vysokých školách, tak ve veřejných výzkumných institucích, fakultních nemocnicích či jinde), jejichž úkolem je správa duševního vlastnictví, tedy nehmotných výsledků tvůrčí činnosti, a jejich efektivní přenos do aplikační sféry.

Je však třeba upozornit, že se nejedná o knihu popularizační. K popularizaci a zpřístupnění problematiky nejširší veřejnosti slouží jiné publikace. Tato kniha se snaží danou oblast shrnout a dát do kontextu. A činí tak jazykem, který je poměrně složitý. Ať chceme či nechceme, problematika ochrany duševního vlastnictví a komercializace výstupů výzkumu a vývoje je v první řadě problematikou právní a použití přesného právního jazyka je v tomto případě nutné.

Nejenom výzkum a vývoj, ale veškeré prostředí se s počátkem roku 2014 nachází v přelomové situaci. V účinnost vstupují tři zásadní předpisy, které se dotýkají problematiky diskutované v této publikaci. Jedná se o zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích a zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. Publikace se v nejvyšší možné míře snaží na novou úpravu reagovat.

Domníváme se, že publikace vychází ve správný čas. A to nejen vzhledem k nové úpravě soukromého práva. V České republice v současné době funguje několik center transferu technologií či obdobných pracovišť, z nichž některá jsou financována ze Strukturálních fondů Evropské unie a ostatní z vlastních zdrojů výzkumných organizací. Výzkumné organizace začínají obecně věnovat větší pozornost existujícímu duševnímu vlastnictví a jeho ochraně. Samotní vědečtí pracovníci se při řešení projektů financovaných z různých zdrojů potýkají s otázkami, jakým způsobem mohou s výstupy své činnosti zacházet a jakým způsobem je mohou chránit.

Ve své oblasti je publikace, kterou držíte v ruce, unikátní. Není pouze obecným pojednáním o problematice ochrany duševního vlastnictví. Dívá se na prostředky autorského a průmyslového práva očima výzkumných organizací v České republice v současné době – tj. reflektuje některé skutečnosti, které jsou specifické (vydání nových předpisů v oblasti soukromého práva, tj. zejména nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích, systém hodnocení a financování výzkumu a vývoje a další).

Pevně věříme, že publikace své čtenáře uspokojí a bude jim dobrým průvodcem problematikou ochrany duševního vlastnictví a komercializace výstupů výzkumu a vývoje. Neskromně doufáme, že tento „průvodce“ nebude chybět v žádné knihovně centra transferu technologií, oddělení či odboru pro vědu anebo na stole příslušného prodávatele, prorektora či vedoucího výzkumného týmu.

V ideálním případě by tato publikace měla najít své důstojné místo v knihovně většiny výzkumných či akademických pracovníků, kteří někdy přemýšleli o tom, že výsledky jejich činnosti by měly být ochráněny a dále transferovány směrem k aplikační sféře. Samozřejmě za předpokladu, že tito vědečtí pracovníci mají v dnešní turbulentní době ještě čas si knihy kupovat a číst.

Za jakékoli komentáře budeme vděční na e-mailové adrese:
info@alevia.cz

1

**PŘEDMĚTY
NEPODLÉHAJÍCÍ
PATENTOVÉ
OCHRANĚ**

Upozorňujeme čtenáře na to, že nečte odborné pojednání o členění vynálezů, zpracování přihlášek vynálezů, užitných či průmyslových vzorů. Nečte ani návod k řešení procesních otázek, jak optimálně zajistit či obhájit průmyslověprávní ochranu, případně porušování práv z této ochrany plynoucí. V této publikaci se budeme podrobněji zabývat především tvorbou technických řešení, správným určením původce vynálezu a vzoru a problematikou podnikových vynálezů a zaměstnaneckých průmyslových vzorů.

PŘEDMĚTY NEPODLÉHAJÍCÍ PATENTOVÉ OCHRANĚ:

- > Objevy, vědecké teorie a matematické metody
- > Estetické výtvary a vnější vzhled výrobků
- > Plány, hraní her a vykonávání obchodní činnosti
- > Počítačové programy a databáze
- > Způsoby chirurgického nebo terapeutického ošetřování

Nicméně alespoň bez okrajové zmínky o předmětech průmyslověprávní ochrany a zejména o tom, které předměty jsou vyloučeny z patentové ochrany a které se za vynálezy schopné patentové ochrany nepovažují, se neobejdeme. Stejně tak i v případě rozdílů mezi oběma hlavními prostředky ochrany vynálezů, tedy mezi patentem a užitným vzorem, je třeba související

skutečnosti alespoň stručně osvětlit. Podrobnější informace je však nutno hledat ve specializovaných publikacích.

Důvodem stručného představení těchto předmětů je i ta skutečnost, že řada tvůrčích počínů sice vědeckou činnost často doprovází, ale z právního pohledu nejsou tyto předměty schopné patentové ani jiné průmyslověprávní ochrany. Jedná se o objevy, vědecké teorie a matematické metody, estetické výtvary a vnější vzhled výrobků, plány, hraní her a vykonávání obchodní činnosti, počítačové programy a databáze a způsoby chirurgického nebo terapeutického ošetřování.

2

PATENTY

2.1 Podmínky patentové ochrany

Předmětem patentového práva jsou výsledky technické tvůrčí činnosti, které jsou schopny udělení patentové ochrany. Ne všechna technická řešení, která splňují právní požadavky kladené na patentovatelný vynález, však získají patentovou ochranu. Někdy není vůbec podána patentová přihláška, jindy může mít původce nebo majitel takového řešení jiné strategické úmysly.

V zahraničí existují i další formy ochrany technických řešení, například takzvaný malý patent v Austrálii, provizorní patent v některých státech bývalého Sovětského svazu, dále široce uplatňované užité vzory ve všech sousedních státech ČR, ale i méně časté „consensual patent“, „utility certificate“ nebo „inventor’s certificate“.

Stejně jako většina patentových zákonů **nezahrnuje** ani platný český patentový zákon legální **definici vynálezu**. Uvádí pouze podmínky, které musí vynález splňovat, aby bylo možné na něj patent udělit.¹⁵

Ustanovení § 3 patentového zákona uvádí, že se patenty udělují na vynálezy, které jsou nové, jsou výsledkem vynálezecké činnosti a jsou průmyslově využitelné. Lze říci, že zákon výslovně uvádí tři podmínky neboli pojmové znaky či kritéria patentovatelnosti. Jsou to novost, vynálezecká činnost a průmyslová využitelnost.

PODMÍNKY PATENTOVÉ OCHRANY:

- > Novost
- > Vynálezecká činnost
- > Průmyslová využitelnost

Tyto tři podmínky představují vyčerpávající výčet hmotněprávních podmínek, za kterých je vynález patentovatelný. Jsou si navzájem rovnocenné a vždy musí být všechny splněny, aby

¹⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, část první, str. 3

3

UŽITNÉ VZORY

Užitný vzor se v mnohém podobá ochraně patentové, ale v mnohém se také liší. Umožňuje velmi rychlou výlučnou ochranu technických řešení s nízkými finančními náklady. Zápis užitných vzorů do rejstříku je zejména opodstatněn v případech, kdy je předmět ochrany v době svého vzniku již připraven k hospodářskému využití, inovační krok v oboru je poměrně krátký a rizika z případného sporu nejsou vysoká. Naopak tam, kde je hospodářské využití podmíněno dlouhodobými zkouškami (jako je tomu například u léčiv) a kde náklady na vývoj a zavedení a s tím spojená rizika jsou vysoká, není tato forma ochrany vhodná už jen z toho důvodu, že maximálně dosažitelná doba ochrany ve srovnání s patentem na vynález¹⁸ je poloviční.

Výluky z ochrany jsou označeny jako technická řešení, která jsou ochrany nezpůsobitelná. Jedná se o řešení, která jsou v rozporu s obecnými zájmy, zejména se zásadami lidskosti a veřejné morálky, dále se jedná o odrůdy rostlin a plemena zvířat, jakož i biologické reproduktivní materiály a nakonec i způsoby výroby nebo pracovní činnosti.

Vyloučení užitných vzorů z právní ochrany těch vynálezů, které patří do kategorie „způsob“, je ze strategického hlediska pro užitné vzory významným omezením. Jedná se o vynálezy, jejichž podstatou jsou například nové postupy výroby nebo metody měření nebo změny stavu látek, například sušením nebo zmrazením. Tyto vynálezy jsou zpravidla charakterizovány působením na pracovní předmět, které trvá po určitou dobu, takže je pro tyto vynálezy důležitý časový průběh a postupná následnost jednotlivých úkonů či technologických operací. Tato zákonná výlučka z ochrany v případě užitných vzorů nemá žádné významné věcné odůvodnění. Proto se o tomto druhu výluky u právní ochrany formou užitných vzorů již dlouhou dobu debatuje a v některých zemích byla tato praxe opuštěna.

Užitný vzor platí na omezenou dobu, tedy čtyři roky ode dne podání přihlášky. Dobu platnosti zápisu lze na základě zpoplatněné žádosti až dvakrát, vždy o tři roky prodloužit. Celková možná doba ochrany tedy představuje 10 let, a to je jeden z hlavních rozdílů v porovnání s ochranou technických řešení patentem.

---

18 Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech

4

**OBCHODNÍ
TAJEMSTVÍ, DŮVĚRNÉ
INFORMACE
A KNOW-HOW**

4.1 Obchodní tajemství

Ve většině obchodních společností, nikoli pouze výrobní povahy, ale také například na vysokých školách či v jiných výzkumných organizacích existují zvláštní poznatky, zkušenosti, skutečnosti a informace, tedy hodnoty nehmotného charakteru, které mají pro daný subjekt v mnoha případech mimořádný význam a nejsou nebo nemohou být předmětem formální průmyslové právní ochrany. Podle českého právního řádu spadají často pod pojem obchodního tajemství. Jedná se o právní pojem, který byl vymezen v ustanovení § 17 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, kde se uvádí, že obchodní tajemství tvoří veškeré skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy související s podnikem, které mají skutečnou nebo alespoň potenciální materiální či nemateriální hodnotu, nejsou v příslušných obchodních kruzích běžně dostupné, mají být podle vůle podnikatele utajeny a podnikatel odpovídajícím způsobem jejich utajení zajišťuje. Je tak ve skutečnosti definován typ nehmotného majetku, k jehož ochraně docházelo přímo ze zákona, nevyžaduje žádné formální kroky ani úhradu poplatkové povinnosti. Vytvářel i základ pro smlouvy o transferu tohoto typu majetku.

V ustanovení § 18 obchodního zákoníku se uvádělo, že podnikatel provozující podnik, na který se obchodní tajemství vztahuje, má výlučné právo obchodním tajemstvím nakládat, zejména udělit svolení k jeho využití a stanovit podmínky takového užití.

Právní ochrany požívaly podle tohoto ustanovení veškeré skutečnosti obchodní, výrobní nebo technické povahy vztahující se k podniku. Podnikem se rozuměl podle ustanovení § 5 soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání. K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem ke své povaze mají k tomuto účelu sloužit. Právní úprava byla založena na tom, že obchodní tajemství s podnikem souvisí a ochrana je poskytována podnikateli, o jehož podnik jde.²⁵ Přitom právo k obchodnímu tajemství působí nejen ve vztahu ke konkrétním osobám, ale vůči všem.²⁶

25 Štenglová, I. a kol. Obchodní tajemství. Linde. Praha 2005. Str. 16

26 Boháček, M. Právo průmyslového a jiného duševního vlastnictví. Vysoká škola ekonomická, Fakulta mezinárodních vztahů. Praha 1994. Str. 94

5

**TVŮRČÍ ČINNOST,
PRÁVO NA PATENT
A PODNIKOVÝ
VYNÁLEZ**

5.1 Vytváření nové techniky

Předmětem následujících úvah jsou technické počiny na úrovni vynálezů. Vynálezy jsou zvláštním výsledkem tvořivého myšlení. Za výsledky technické tvůrčí činnosti je možno považovat například nové výrobky, pracovní postupy nebo nová zařízení. Od stadia povědomí, že zde jsou společenské požadavky týkající se nového nebo lepšího uspokojení potřeb nebo směřující k vytvoření inovace až po její průmyslovou výrobu, dochází zpravidla k jednotlivým fázím vývoje nové techniky. Přestože se tyto fáze často vzájemně prolínají, lze je mezi sebou odlišovat, a to i z pohledu kvality odpovídající činnosti. Podle běžných přístupů při řešení technických úkolů se postupuje zpravidla tak, že se hledá potřebné řešení na základě poznání stávajícího stavu techniky, případně jeho vhodným přizpůsobením konkrétním podmínkám. K technickému tvoření se přistupuje teprve tehdy, když nelze zadaný úkol tímto způsobem vyřešit.

Fáze vlastního vytváření nové techniky spočívají ve vyřešení určitého technického problému zpravidla v rámci výzkumu a vývoje. Jsou ovlivněny obecným stavem poznání, rozvojem techniky a ekonomickými podmínkami. Navazují na dřívější poznání jevů a zákonitostí světa, které samy o sobě existují nezávisle na lidském poznání, ale pro jejich využití jsou nezbytné objevy těchto skutečností, k nimž obvykle dochází v rámci základního výzkumu. Ten se soustřeďuje zejména na teoretické práce k získání znalostí o podstatě jevů a vysvětlení jejich příčin. Následuje aplikovaný výzkum, který poznatky předchozího bádání rozvíjí a přizpůsobuje praktickému zavádění a zdokonalování nové techniky. V optimálním případě plně využívá veškerých dosavadních poznatků a svojí tvůrčí činností směřuje k jejich dalšímu zvelebování. Vývojové práce směřují zpravidla ke konkrétním cílům, jejichž součástí je zdokonalování a optimalizace dříve vytvořených technických řešení. Například zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací definuje výzkum a vývoj jako systematickou tvůrčí práci konanou za účelem získání nových znalostí nebo jejich využití.

Vynalézání je speciální řešení otevřených technických problémů, které nelze řešit jen na základě poznatků obsažených již v dosavadním stavu vědy a techniky postupem logického usuzování pomocí běžných znalostí.

6

AUTORSKÉ DÍLO

Základním institutem autorského práva je autorské dílo, které je vymezeno ustanovením § 2 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších změn (dále také jen „autorský zákon“). Ze zde uvedené definice plyne, že se jedná o dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam. Právo autorské k dílu vzniká okamžikem, kdy je dílo vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě.

Předmětem ochrany tak mohou být zejména díla slovesná, hudební, dramatická, choreografická, fotografická, audiovizuální, kinematografická, výtvarná (dílo malířské, grafické či sochařské) a také dílo architektonické včetně díla urbanistického, dílo kartografické a díla užitého umění. Zákon uvádí pouze demonstrativní výčet děl, který umožňuje další rozšíření za předpokladu, že jsou splněny pojmové znaky díla. Splnění či nesplnění pojmových znaků díla je otázkou objektivní, která není závislá na názoru autora ani jiných osob. Proto nelze povahu díla právním úkonem nebo dohodou stran určit nebo vyloučit. Určení, zda jsou v konkrétním případě splněny legální pojmové znaky díla podle autorského zákona, je jednoznačně otázkou právní. Její vyřešení tak přísluší výlučně soudu.⁵⁶

Uvedené vymezení autorského díla má charakter takzvané generální klauzule, takže každé autorské dílo musí splňovat zde uvedené podmínky. Pokud nejsou podmínky splněny, nemůže být takový předmět chráněn autorským zákonem.

Z takto definované povahy autorského díla plyne, že autorské právo zasahuje především vyjadřovací prostředky a naopak se netýká samotných myšlenek, technických řešení, postupů při pracovní činnosti a veškerých dalších otázek, které souvisejí se samotnou podstatou výsledků tvůrčí činnosti.

---

⁵⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 8. 2009, značky spisu 5 Tdo 815/2009

7

**ZVEŘEJNĚNÍ
Z POHLEDU
AUTORSKÉHO
A PATENTOVÉHO
PRÁVA**

Zveřejnění je významným fenoménem pro veškerá práva k nehmotným statkům, která mají tvůrčí povahu. Samotná právní skutečnost zveřejnění je chápána v autorském právu a právech průmyslových odlišně a má také zásadně rozdílný význam. Zatímco právo autorské chrání jedinečný výsledek ztvárnění myšlenky, který je vyjádřen v jakékoli objektivně vnímatelné podobě, předmětem průmyslových práv, zejména práv k výsledkům technické tvůrčí činnosti, je samotná podstata výsledku myšlenkové tvůrčí činnosti.

Pokud je objev či nové technické řešení popsáno ve vědecké publikaci či zveřejněno v rámci odborné přednášky nebo na konferenci, je prostředky autorského práva chráněna tato vědecká publikace nebo přednáška ve své podobě, která je charakterizována vyjadřovacími prostředky autora. Autorské právo chrání tento autorský počín před reprodukcí či kopírováním, takže zamezuje jeho rozšiřování mediálními prostředky, pokud k němu nedal autor souhlas. Nemůže ale zajistit, aby zveřejněný předmět nebyl komerčně využíván. A navíc vlastní zveřejnění znamená jeho zařazení do stavu techniky ve smyslu patentového práva. Naopak patentová ochrana zamezuje neoprávněnému komerčnímu využití předmětu patentu na území, kde patentová ochrana platí.

Právo autorské vzniká zásadně zároveň se vznikem svého předmětu, tedy vytvořením díla. Důsledkem této skutečnosti je, že v oblasti autorského práva nemůže již pojmově dojít ke zveřejnění vzniklého díla před vznikem autorského práva k němu.⁷⁰ Jinak je tomu v oblasti průmyslových práv. Ke vzniku jednotlivých předmětů průmyslových práv dochází vždy přede dnem žádosti o průmyslověprávní ochranu, a tedy i před vznikem právní ochrany, ke které dochází udělením patentu či zápisem vzoru do příslušného rejstříku. To znamená, že v těchto případech je možné zveřejnění předmětů průmyslových práv před jejich právní ochranou, přičemž umožnění přístupu veřejnosti k danému předmětu přede dnem, od něhož přísluší přihlašovatel právo přednosti, způsobuje destrukci novosti tohoto předmětu, a tím znemožňuje vznik pevné právní ochrany.

---

⁷⁰ Knap, K., Kunz, O., Opltová, M. Průmyslová práva v mezinárodních vztazích. Academia. Praha 1988. Str. 69

8

**VNITŘNÍ PŘEDPISY
V OBLASTI OCHRANY
DUŠEVNÍHO
VLASTNICTVÍ
A KOMERCIALIZACE
VÝSLEDKŮ VÝZKUMU
A VÝVOJE**

Problematika ochrany duševního vlastnictví není záležitostí zcela jednoduchou. Obecná právní úprava je v řadě otázek pouze rámcová, takže nereaguje na zvláštní konkrétní okolnosti jednotlivých specializovaných pracovišť a v některých případech je dokonce ne zcela jasná. Je proto třeba doporučit, aby jednotlivé společnosti, vysoké školy či jiné výzkumné organizace a další subjekty upravily některé podrobnosti ve vlastním právním předpise, anebo připravily pro tuto oblast promyšlenou podrobnější příručku. V případě obsáhlejší příručky mají možnost objasnit svoje vize a zásady politiky v této dosud spíše přehlížené oblasti v širších souvislostech a poskytnout základní orientaci v oblasti ochrany výsledků tvůrčí činnosti vlastních pracovníků. Poučení, jak vnitřní právní předpis koncipovat, lze nalézt například na webových stránkách významných vysokých škol či jiných výzkumných organizací.

Pokusíme se naznačit, co by mohl takový dokument nebo vnitřní právní předpis řešit. Vnitřní právní předpis by měl vyjasnit kompetence jednotlivých útvarů a představitelů výzkumných organizací v systému ochrany duševního vlastnictví a komercializace výsledků. I když je jasné, že výzkumná a vývojová činnost, stejně jako zajištění právní ochrany a smluvní podpora komercializace úspěšných výsledků, patří do kompetence odborníků, je nutné, aby hlavní zásady této činnosti byly šířeny vhodnou formou školení na celém pracovišti.

Vnitřní právní předpis by měl zahrnovat několik samostatných částí, z nichž každá představuje důležitý počin pro celkový úspěch. S ohledem na zaměření jednotlivých institucí, jejich organizační členění a nakonec i vztah k ochraně duševního vlastnictví neexistuje žádné jednotné doporučení, jak vnitřní právní předpis připravit, jak má být obsáhlý, do jakých oblastí má zasahovat a do jaké hloubky má jednotlivé otázky řešit. Na druhou stranu jsou k dispozici určité zkušenosti s dosavadními pokusy o optimální sestavení předpisu z této oblasti, takže je můžeme analyzovat a poskytnout některé náměty směřující k usnadnění této nelehké a současně důležité práce.

9

PRÁVNÍ PODPORA VÝSLEDKŮ VÝZKUMU A VÝVOJE

Výzkumná činnost, ať již na úrovni výzkumu základního nebo výzkumu aplikovaného, vyžaduje často odbornou právní podporu. Nejčastěji je to hned na počátku této činnosti, kdy se nejprve řeší otázky týkající se záměrů, které směřují k jistým typům spolupráce, dále smluv o nehmotné dílo a smlouvy o společném výzkumu. Přitom je jasné, že také po ukončení výzkumné činnosti přicházejí v úvahu smlouvy, které se zpravidla týkají transferu těchto výsledků do hospodářské praxe. Jedná se o opční smlouvy, licenční smlouvy a smlouvy o převodu průmyslověprávních předmětů nebo know-how. Ve většině těchto případů jde ale nejen o otázky právní, ale o problematiku financování a ochranu duševního vlastnictví, jejichž náročnost stoupá zejména v případech, kdy se jedním z účastníků těchto vztahů stává zahraniční subjekt.

V počátečních fázích vzájemných vztahů mohou být české subjekty překvapeny požadavky na písemné ukotvení toho, co bylo dosud ujednáno, což v našem právním prostředí není v tomto stadiu vzájemných vztahů praktika zcela běžná. Dochází k předložení různých písemných dokumentů, které jsou někdy z pozice našich subjektů poněkud přehlíženy a také bez odpovídající pozornosti podepisovány. Určitá obezřetnost je ale namístě, neboť nezřídka právě z takových dokumentů odvozují zahraniční subjekty, často i neoprávněně, vážné právní závazky. Proto jsou některé z těchto právních prostředků následně stručně představeny. Uvedené typy dokumentů mohou předcházet jak smlouvám o společném výzkumu, tak i významným licenčním smlouvám.

9.1 Letter of Intent

Tento typ dokumentu, který je často označován jen zkratkou LOI, zpravidla směřuje k dohodě dvou nebo více stran o budoucí spolupráci, k rozdělení vzájemných úkolů, k upřesnění zásad utajování důvěrných informací a k řešení otázek ochrany duševního vlastnictví. Je vypracováván ještě před tím, než se uzavírá řádná dohoda. Podobných konceptů je celá řada a v našem prostředí dlouhodobě postačoval pro písemné zachycení budoucích úmyslů stran a jejich plánů nebo pro zakotvení konkrétních úkolů prostý zápis bez vznešeného názvu. Používá se zejména v případech, kdy se směřuje k financování a plánování zásadních projektů.

10

**KOMERCIALIZACE
VÝZKUMNÉ
ČINNOSTI**

Po úspěšném výzkumu, o jehož výsledky je na trhu reálný zájem, přichází v úvahu řešení právní podpory komercializace. Nejčastěji se jedná o licenční smlouvu, a proto jí bude věnována největší pozornost. Nejde ale o jediný způsob transferu poznatků do praxe. Může se jednat také o převod výsledků výzkumu do vlastnictví třetí osoby nebo založení nových obchodních společností typu spin-off nebo joint venture.

NEJČASTĚJŠÍ ZPŮSOBY KOMERCIALIZACE VÝSLEDKŮ VaV:

- > Licenční smlouva
- > Převod výsledků do vlastnictví třetí osoby
- > Založení nových obchodních společností

10.1 Opční smlouva

Při komercializaci již vytvořených výsledků výzkumu je někdy vhodné využít i opční smlouvu. V případech, kdy budoucí partneři nemají dosud dostatečnou vzájemnou důvěru a podstatnou částí případné připravované smlouvy jsou poznatky typu know-how, je důležité umožnit nabyvateli potenciální licenční smlouvy seznámit se s podstatou technického řešení a přitom snížit riziko, že předávané informace budou zneužity. Poskytovatel se v takových případech oprávněně zdráhá vyrazit podstatu nechráněného řešení a souvisejících znalostí a poznatků, neboť se obává, že po tomto kroku už nemusí do té doby dobře se vyvíjející vztah vůbec pokračovat. Může dojít k závěru, že informace požadované potenciálním nabyvatelem jsou natolik zásadní, že ani smlouva o utajení není dostatečnou zárukou pro optimální komerční využití poznatků, které má k dispozici. Podobně v případech, kdy nabízená technologie nebo výrobky zatím nejsou dostatečně technicky či obchodně ověřeny, považuje zájemce o nabízená technická řešení uzavření licence za příliš riskantní. Má zájem si předané poznatky nejprve vyzkoušet, ověřit a následně vyhodnotit. V takových případech se jako první právní krok nabízí uzavření takzvané opční smlouvy.

Její podstata spočívá v tom, že poskytovatel umožní přístup k jinak utajovaným znalostem budoucímu nabyvateli, který se zaváže, že tyto skutečnosti

11

**VÝZKUM A VÝVOJ
A VEŘEJNÉ
FINANCOVÁNÍ**

Tato práce nemá žádné ambice, které by mohly směřovat k vyjasnění komplikovaných otázek souvisejících s financováním projektů výzkumu a vývoje jako takových. Na druhou stranu nelze tyto otázky zcela pominout, neboť se v poslední době stávají integrální součástí řady strategických úvah, které souvisejí s uplatněním výsledků výzkumu a vývoje v praxi a s jejich průmyslověprávní ochranou. Při vědecké spolupráci mají otázky financování významné praktické dopady na vlastnické vztahy, které se týkají patentů, užitných a průmyslových vzorů.

Významnou součástí finančních zdrojů veřejných vysokých škol a ostatních výzkumných organizací jsou prostředky ze státního rozpočtu a dotace na podporu výzkumu a vývoje. Právní rámec pro řešení nesnadných otázek financování výzkumu a vývoje tvoří řada právních předpisů, včetně evropské legislativy a výkladových pomůcek.¹⁰⁴

Otázky veřejného financování výzkumu, vývoje a inovací souvisí úzce s problematikou veřejné podpory, která může deformovat volnou soutěž. Zvýhodňování domácích subjektů je z pohledu Evropské unie neslučitelné s jednotným evropským trhem a obecně je zakázáno.

Z pohledu výzkumu a vývoje jde o to, aby se dotace určené výzkumným organizacím na jejich hlavní činnost (základní výzkum, vzdělávání) nedostávaly dále do komerčního sektoru a nepředstavovaly takzvanou nepřímou podporu. Rámec Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací¹⁰⁵ (dále též Rámec), který se stal pro Českou republiku závazným, uvádí možné postupy při nakládání s duševním vlastnictvím v rámci výzkumu na zakázku a společných projektů, aby k nepovolené nepřímé podpoře nedocházelo. V zásadě jde o to, aby vztahy mezi výzkumnými organizacemi a podniky při spolupráci v oblasti výzkumu a vývoje byly založeny na obvyklých tržních vztazích, tj. aby případné obchodní vztahy byly realizovány na základě ceny obvyklé.

104 Zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků.

105 Rámec Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací (2006/C 323/01). Česká republika jako členský stát vyslovila bezpodmínečný souhlas s opatřeními obsaženými v Rámci, která se tak pro ni stala závazná.

12

PRŮMYSLOVĚPRÁVNÍ AUDIT

12.1 Pojem a důvody průmyslověprávního auditu

Audit je v současné době módním termínem. Rozumíme jím obecně formální a věcnou prověrku a hodnocení osob, obchodních společností, systému, procesu, produktu či projektu, v jehož rámci dochází k ověřování správnosti postupů a rozhodných skutečností.

Interní audit je nezávislá, objektivně zjišťovací a konzultační činnost zaměřená na přidávání hodnoty a zdokonalování procesů v organizaci. Interní audit pomáhá organizaci dosahovat jejích cílů tím, že přináší systematický metodický přístup k hodnocení a zlepšování účinnosti systému řízení rizik, řídicích a kontrolních procesů včetně správy a řízení organizace.¹¹¹

Audit se provádí v různém kulturním a právním prostředí pro společnosti, které se odlišují zaměřením, velikostí i strukturou, a provádějí jej jak vlastní odborníci, tak i externí specialisté. Přes uvedené rozdíly musí audit vycházet ve všech případech z obecně sdílených zásad. Jedná se o objektivní posouzení určité části kompetencí společnosti nebo organizace nezávislou osobou, které se týká jednak skupiny osob, které audit provádějí, ale i skupin osob, jejichž činnost je podrobena auditu, a nakonec i uživatele, který si audit objednal.

Audit můžeme dělit z mnoha pohledů. Z hlediska věcné podstaty na audit kvality, systému, výpočetní techniky, účetnictví, finanční, energetický, daňový, forenzní, průmyslověprávní a řadu dalších. Z pohledu, kým je prováděn, můžeme mluvit o auditu interním nebo externím. Z hlediska pravidelnosti jeho provádění mluvíme o auditu měsíčním, čtvrtletním nebo ročním. Interní audit by měl být ve střednědobém horizontu, tedy alespoň občas, nahrazován auditem externím, který provádějí nezávislí a znalí externí odborníci. Také odlišujeme audit obecný, který se soustředí především na kontrolu všeobecných vztahů a údajů, a audit podrobný či specializovaný.

---

111 Rámec profesionální praxe interního auditu. Český institut interních auditorů, o.s.
Vydání 4. české, leden 2008. Str. 13